

Sezona 2016/2017

Petak, 10. mart 2017. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Za zaljubljene

Koncert posvećen uspomeni na Zorana Đinđića

Dirigent: **Adrijan Prabava**
Solista: **Andrej Jonica**, violončelo

Program:

P. I. Čajkovski: *Romeo i Julija*, uvertira-fantazija

Trajanje: oko 20 minuta

G. Fore: *Elegija za violončelo i orkestar op. 24*

Trajanje: oko 7 minuta

K. Sen-Sans: Koncert za violončelo i orkestar br. 1 u a-molu op. 33

Allegro non troppo
Allegretto con moto
Tempo primo

Trajanje: oko 20 minuta

M. Ravel: *Dafnis i Kloe*, svite br. 1 i 2

Nokturno / Nocturne
Interludiju / Interlude
Ratni ples / Danse guerrière

Rađanje dana / Lever du Jour
Pantomima / Pantomime
Veliki ples / Danse Générale

Trajanje: oko 30 minuta

Koncertmajstor: **Miroslav Pavlović**

Uvertira-fantazija **Romeo i Julija Petra Iljiča Čajkovskog** (1840–1893) inspirisana je istoimenom Šekspirovom tragedijom. Čajkovski je ovo delo komponovao i prerađivao više od deset godina. Poslednja, treća verzija, završena je 1880, a izvedena 1. maja 1886. godine u Tbilisiju u Gruziji. Danas je na repertoaru upravo ova verzija, dok se prethodne dve povremeno izvode kao istorijski zanimljive. Iako je sam kompozitor delo opisao kao uvertiru-fantaziju, ono je napisano kao simfonijska poema u formi sonate, sa uvodom i epilogom.

Isprva, ova kompozicija nije bila uspešna u Rusiji i ostatku Evrope. Međutim, nekoliko pariskih kompozitora, među kojima i Sen-Sans, zajedno sa ruskom Petoricom, doprineli su popularizaciji ovog dela, pa je ono danas veoma često zastupljeno na repertoaru orkestrara širom sveta. O popularnosti *Romea i Julije* takođe govori činjenica da je ova muzika, a posebno *tema ljubavi*, korišćena u mnogim televizijskim serijama, filmovima, pa čak i kompjuterskim igricama.

Francuski kompozitor, orguljaš, pijanista i pedagog **Gabrijel Fore** (1845–1924) smatra se jednim od najuticajnijih kompozitora svoje generacije. Kao profesor, a kasnije i direktor Pariskog konzervatorijuma, osavremenio je i proširio muzički repertoar koji se učio u ovoj instituciji, od renesansne polifonije, pa sve do Debisijevih dela.

Nakon što je 1880. godine završio komponovanje svog prvog gudačkog kvarteta, Fore je započeo rad na sonati za violončelo. Kako je uobičajena praksa bila da se prvo komponuje stav laganog tempa, Fore je na taj način započeo svoje delo. Kao najava za buduću celovitu sonatu, stav je izveden iste godine. Ipak, Fore 1883. godine objavljuje lagani stav kao komad pod nazivom **Elegija**, ostavivši tako sonatu nedovršenom. Pod ovim imenom, *Elegiju* je premijerno u Nacionalnom društvu za muziku u Parizu izveo violončelista Žil Leb, uz Foreovu klavirsku pratnju. Doživeli su veliki uspeh, a kompozitor je dobio ponudu da raspiše verziju dela za violončelo i orkestar, koja je izvedena 1901. godine. Smatra se da je *Elegija*, obavijena intenzivnim setnim i tužnim raspoloženjima, jedno od poslednjih

dela koja se mogu opisati kao francuski muzički romantizam, nakon kojeg je Foreova muzika postala delikatnija i introvertnija.

Kamij Sen-Sans (1835–1921) bio je francuski kompozitor, dirigent, orguljaš i pijanista. Njegova dela spadaju među neka od najpoznatijih ostvarenja romantizma, koja su duboko uticala na generacije francuskih kompozitora koji su došli posle njega. Sen-Sans je svoj **Koncert za violončelo i orkestar br. 1 u a-molu** napisao kada je imao 37 godina, a posvetio ga je Augustu Tolbeku, francuskom violončelisti i graditelju instrumenata. Tolbek je Koncert prvi put izveo 19. januara 1873. godine na Pariskom konzervatorijumu, što je ujedno i bio znak prihvatanja Sen-Sansa od strane francuskih akademskih muzičkih krugova.

Komponujući ovaj koncert, Sen-Sans je napravio otklon od tradicije, prvenstveno u pogledu forme. Naime, umesto tri odvojena stava, kompozitor je napisao koncert u jednom stavu sa tri odseka, koji su međusobno povezani različitim muzičkim idejama, najčešće datim u izuzetno virtuoznoj i zahtevnoj deonici violončela. Umesto klasičnom orkestarskom ekspozicijom, delo započinje jednim akordom u deonici orkestra nakon čega solista izlaže glavnu temu. Posle turbulentnog prvog odseka nastupa kratak menuet, koji sadrži i kadencu soliste. Ponovno izlaganje materijala iz prvog odseka otvara i treći, a delo nakon rekapitulacije zaključuje potpuno nova muzička misao, sprovedena u solističkoj deonici.

Balet ***Dafnis i Kloe*** čuvenog francuskog kompozitora **Morisa Ravela** (1875–1937), nastao je kao porudžbina ruskog impresarija Sergeja Djagiljeva. Delo je komponovano u jednom činu, koga čine tri scene. Za potrebe scenarija, Mihail Fokin je adaptirao roman antičkog grčkog pisca Longusa, *Dafnis i Kloe*. Radnja je smeštena na ostrvo Lezbos i inspirisana mitovima o pastiru Dafnisu, koji je, prevazišavši brojne prepreke, uspeo da doživi srećan kraj sa Kloe.

Ravel je komponovanje svoje, kako je sam nazivao, *koreografske simfonije*, započeo 1909, a završio 1912. godine. Naziv je proizašao iz simfonijski organizovanog tonalnog plana, kao i iz izvesnog broja motiva čiji je razvoj osigurao simfonijsku homogenost. Ravel je zamišljao balet kao svojevrsni omaž Grčkoj iz svojih snova, koja se može porediti sa radovima francuskih slikara iz kasnog 18. veka. Međutim, ova ideja se nije dopala kostimografu Leonu Bakstu i koreografu Mihailu Fokinu, koji su želeli da ožive ples sa čuvenih antičkih vaza, pa je čitav proces nastanka ovog scenskog dela bio praćen kreativnim razmiricama između umetnika. Ipak, balet je završen i premijerno izveden 8. juna 1912. godine u teatru *Šatle* u Parizu. Iako je premijeru ispratio mali broj ljudi i balet se nije zadržao na repertoaru, Ravel je smatrao da je ovo jedno od njegovih najuspešnijih dela.

Sa trajanjem od gotovo sat vremena, *Dafnis i Kloe* je najduže ostvarenje koje je Ravel napisao. Dramsku radnju prate veliki orkestar i dva hora, od kojih se jedan nalazi na sceni, a drugi iza nje. Na repertoarima orkestara širom sveta često se nalaze dve orkestarske svite, koje je priredio sam kompozitor, ostavivši izbor o učešću hora otvorenim za same izvođače. Prva svita nastala je kao isečak iz prvog dela baleta, a izvedena je 1911. godine,

pre završetka čitavog dela. Drugu svitu, koja se programski vezuje za drugi deo scenarija, Ravel je priredio nakon premijere baleta u Parizu.

Bojana Radovanović*

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.